

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 138/2022-43

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duľa a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED]

[REDACTED], zastúpených Advokátskou kanceláriou Juristi s. r. o., Krivá 3, Košice, IČO 51 941 244, v mene ktorej koná advokát JUDr. Pavol Gombos, proti postupu Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 69/2009 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 69/2009 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie každému v sume po **3 000 eur**, ktoré im **j e** Okresný súd Košice-okolie **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Okresný súd Košice-okolie **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **1 113,17 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. septembra 2021 domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 69/2009 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovatelia navrhovali, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov. Každý zo sťažovateľov tiež žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 12 000 eur. Zároveň spoločne navrhovali, aby im ústavný súd priznal náhradu trov konania pred ústavným súdom v sume 1 217,52 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že v napadnutom konaní sťažovatelia majú procesné postavenie žalobcov a spolu s ostatnými žalobcami sa na základe určovacej žaloby podanej okresnému súdu 4. mája 2009 domáhajú určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zapísaným na [REDAKOVANÉ], ktoré sa nachádzajú v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], obec [REDAKOVANÉ], okres [REDAKOVANÉ]. Spolu so žalobou bol na okresnom súde podaný aj návrh na vydanie predbežného opatrenia spočívajúceho v zákaze akéhokoľvek disponovania, nakladania, scudzovania nehnuteľnosti a ťažby dreva.

3. Uznesením okresného súdu č. k. 15 C 69/2009-277 z 3. júna 2009 bolo rozhodnuté o predbežnom opatrení v zmysle návrhu žalobcov, ktoré bolo uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Co 449/2015 z 23. septembra 2015 zrušené. Okrem toho okresný súd uznesením č. k. 15 C 69/2009-590 z 13. januára 2014 vzhľadom na vysoký počet účastníkov konania na strane žalovaných rozhodol o ustanovení ich spoločného zástupcu, a to predsedníčky Urbariátu obce [REDAKOVANÉ]. Ďalší postup okresného súdu podľa tvrdení sťažovateľov spočíval len v procesných rozhodnutiach, ktorými okresný súd vzhľadom na skúmanie podmienok konania rozhodoval o jeho zastavení vo vzťahu k jednotlivým zomrelým účastníkom.

II.

Argumentácia sťažovateľov

4. Sťažovatelia zdôraznili, že v napadnutom konaní bolo nariadené prvé pojednávanie vo veci po 11 rokoch od podania žaloby. Pojednávanie nariadené na 5. jún 2020 sa neuskutočnilo a bolo odročené na neurčito z dôvodu oznámeného úmrtia na strane žalobcov. Pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 29. júna 2021, bolo opätovne odročené na neurčito s určením lehoty 3 mesiacov na to, aby strany sporu ustálili subjekty na strane žalobcov i žalovaných z dôvodu zosúladenia pôvodnej žaloby a právnych nástupcov jednotlivých účastníkov. Podľa názoru sťažovateľov okresný súd opakovane postupoval v rozpore s § 184 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), ktorý v zásade vylučuje možnosť odročiť pojednávanie na neurčito. Podľa sťažovateľov išlo o nesústredený postup okresného súdu, ktorým bolo oddialené rozhodnutie okresného súdu vo veci samej.

5. Sťažovatelia preto uviedli, že od podania žaloby až do podania ústavnej sťažnosti (t. j. za takmer 12 rokov) nielenže napadnuté konanie nie je právoplatne ukončené, ale ani len nebolo vo veci uskutočnené pojednávanie. Sťažovatelia dodali, že napadnuté konanie sa nevyznačuje právnou zložitou. S ohľadom na predmet sporu je možné konštatovať, že ten tvorí bežnú rozhodovaciu agendu všeobecných súdov. Vzhľadom na vyšší počet účastníkov napadnutého konania je síce možné uvažovať o istej miere faktickej zložitosti sporu, avšak ani uvedené podľa nich nemôže ospravedlniť dĺžku napadnutého konania. V prípade správania účastníkov konania sťažovatelia konštatovali, že svojím konaním a postupom nijako negatívne neprispeli k doterajšej dĺžke napadnutého konania. Zároveň nevyvíjali žiadnu procesnú aktivitu, ktorá by mohla byť vnímaná ako obštrukcie či iné sťaženie postupu okresného súdu. Naopak, prostredníctvom spoločného splnomocneného zástupcu sťažovateľov boli v priebehu konania vyvíjané aktivity smerujúce k zisteniu stavu konania a tiež aj opakovane podané sťažnosti na prietahy predsedovi okresného súdu. Uvedené uzavreli tvrdením, že je jednoznačné, že za vznik prietahov v napadnutom konaní je svojím postupom zodpovedný primárne okresný súd svojou nečinnosťou a nesústredenou činnosťou.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 138/2022-24 z 15. marca 2022 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Na základe výzvy ústavného súdu predsedníčka okresného súdu v podaní č. k. 1Spr V/88/22 z 22. marca 2022 okrem chronológie úkonov vykonaných v napadnutom konaní uviedla, že v napadnutom konaní pôvodne vystupovalo 77 žalobcov a 443 žalovaných a v priebehu konania došlo k zmenám v osobách účastníkov konania a ich zástupcov, keďže mnohí účastníci zomreli a na podklade dedičských konaní bolo potrebné zisťovať okruhy dedičov. V priebehu napadnutého konania okresný súd viackrát rozhodoval o zámene, pokračovaní s dedičmi po zomrelých účastníkoch konania, s čím súvisel aj súhlas s takýmto pokračovaním. Z uvedeného vyplýva, že v napadnutom konaní sa permanentne vyskytovali procesné prekážky na ďalší postup v konaní v zmysle § 161 CSP, ktoré spôsobujú prietahy. Pri niektorých účastníkoch konania okresný súd musel pristúpiť k ustanoveniu opatrovníka, pretože vykonaným šetrením bolo zistené, že ich pobyt nie je známy. Na strane žalovaných nebolo možné ustanoviť spoločného zástupcu, pretože s tým mnohí nesúhlasili, čo malo vplyv aj na obťažnosť doručovania súdnych písomností. Počas napadnutého konania okresný súd musel procesne reagovať aj na to, že viacerí žalobcovia namietali svoju aktívnu legitímáciu a tiež absenciu udelenia plnej moci na podanie žaloby.

8. Pokiaľ ide o uskutočnenie pojednávania, predsedníčka okresného súdu opätovne konštatovala, že na nariadenie plánovaných pojednávania negatívne vplývala opakovaná zmena na oboch stranách sporu. Napríklad termín pojednávania určený na 28. február 2020 bol zrušený práve z dôvodu úmrtia žalobcov a žalovaných a bol stanovený nový termín pojednávania na 5. jún 2020.

Predsedníčka okresného súdu poukázala na to, že pred uskutočnením pojednávania 28. februára 2020 strany sporu ospravedlnili svoju neúčast' na pojednávani a žiadali o jeho odročenie.

9. Po vykonaní uvedených procesných úkonov, rozhodnutiach a predložení listinných dokumentov okresný súd v januári 2021 určil predbežný termín pojednávania na 11. marec 2021, ktorý bol ale z dôvodu opatrenia vlády Slovenskej republiky proti šíreniu ochorenia COVID-19 zrušený a nariadeniu ďalších pojednávani bránili aj opatrenia upravujúce vykonávanie pojednávani, hlavných pojednávani a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu [zákon č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 62/2020 Z. z.“) a vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávani, hlavných pojednávani a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 24/2021 Z. z.“), pozn.]. Danú vec zákonný sudca okresného súdu nevyhodnotil ako takú, ktorá spĺňa kritérium nevyhnutnosti, resp. veci, ktorá neznesie odklad, a zároveň nejde ani o konanie podľa § 1 ods. 1 vyhlášky č. 24/2021 Z. z. Z tohto dôvodu nebolo nariadené pojednávanie a nečinnosť okresného súdu od vyhlásenia núdzového stavu dosiaľ nemožno posudzovať a vyhodnotiť ako zbytočné priet'ahy.

10. Predsedníčka okresného súdu tiež konštatovala, že samotní žalobcovia zavinili, že okresný súd nemohol rozhodnúť, keďže ich splnomocnený zástupca, resp. právny zástupca nesprávne označili (neúplne identifikovali) žalovaných aj žalobcov bez správneho označenia dátumu narodenia, trvalého bydliska, ktoré súd následne musel zisťovať (register obyvateľov, obecné úrady, mestské úrady, polícia). Súčasne poznamenala, že v priebehu napadnutého konania bol na základe podaných opravných prostriedkov súdny spis opakovane predkladaný na rozhodnutie odvolaciemu súdu.

III.2. Replika sťažovateľov:

11. Sťažovatelia v replike poukázali na to, že okresný súd po rozhodnutí o predbežnom opatrení vydanom v prospech žalobcov (uznesenie z 3. júna 2009) v podstate vo veci nevykonal žiadny relevantný úkon. V priebehu napadnutého konania vydával len procesné rozhodnutia, ktoré podľa názoru sťažovateľov nemožno považovať za úkony smerujúce k prejednaniu a rozhodnutiu vo veci samej. Sťažovatelia v konkrétnostiach poukázali aj na nesústredený postup okresného súdu, ktorý opakovane viedol k zrušeniu jeho rozhodnutí odvolacím súdom, pričom využitie opravného prostriedku žalobcami nemôže byť pričítané na ich ťarchu a ich procesnú obranu je nutné vnímať ako reakciu na nesprávny procesný postup okresného súdu. Sťažovatelia upriamili pozornosť aj na to, že v rozpore s § 184 ods. 1 CSP okresný súd opakovane odročil na neurčito pojednávania, ktoré sa konali 15. júna 2020 a 29. júla 2021.

12. Sťažovatelia si uvedomujú a nespochybňujú ani skutočnosť, že pojednávanie nariadené na 11. marec 2021 nebolo možné uskutočniť vzhľadom na epidemiologickú situáciu v súvislosti s ochorením COVID-19. Sťažovatelia si však položili otázku, či je možné ospravedlniť extrémnu dĺžku súdneho konania objektívnou okolnosťou, akou je pandemická situácia.

13. Sťažovatelia konštatovali, že okresný súd upovedomil strany sporu o zrušení pojednávania 11. marca 2021, ale zároveň ho opakovane odročil na neurčito. Poukazujú aj na postup okresného

súdu v súvislosti s prípravou pojednávania nariadeného na 29. jún 2021, keď udelili plné moci novému právnomu zástupcovi, ktorý pre krátkosť času na prípravu od prevzatia právneho zastúpenia (menej ako 5 dní) a kolíziu pojednávaní v inej veci žiadal o jeho odročenie. Zákonná sudkyňa ale jeho žiadosť neakceptovala a nariadené pojednávanie uskutočnila, čím znemožnila účasť sťažovateľov na riadnom prejednaní veci.

14. Ďalej sťažovatelia konštatovali, že uznesením okresného súdu z 21. februára 2022 bola žaloba odmietnutá (opäť vecne nesprávne procesné rozhodnutie), proti uzneseniu žalobcovia podali odvolanie. V ňom dôvodili, že okresný súd síce vyzval žalobcov na pojednávani konanom 29. júna 2021 k úprave petitu, ale bez vydania uznesenia, čo je v rozpore s § 129 ods.1 a 2 CSP (uznesenie z odročenia pojednávania nemá takýto charakter a najmä absentuje poučenie o možnosti odmietnutia žaloby). V danom uznesení zároveň figuruje právna nástupkyňa po zomrelom žalobcovi v 16. rade, ale okresný súd vôbec nepostupoval podľa § 63 ods. 2 CSP a nerozhodol o procesnom nástupníctve. Žalobcovia navrhli okresnému súdu, aby postupoval podľa § 129 ods. 4 CSP. Zároveň predložili okresnému súdu úpravu petitu aj napriek tomu, že samotný petit žaloby v čase podania bol vykonateľný, zrozumiteľný, jasne formulovaný a definovaný.

15. Sťažovatelia sa zároveň nestotožnili s tvrdením predsedníčky okresného súdu, že postup okresného súdu znemožnil žalobcovia (teda aj sťažovatelia) a že petit žaloby je nevykonateľný a nezrozumiteľný. V čase podania žaloby bol presne vymedzený okruh žalobcov i žalovaných a až plynutím času dochádzalo postupne k úmrtiam subjektov na oboch stranách sporu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

16. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

17. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

18. Základnou povinnosťou všeobecného súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť okresného súdu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok, ktorý nahradil Občiansky súdny poriadok

a ktorý v čl. 17 upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania (súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priesťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb).

19. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

20. Vo vzťahu k právnej a ku skutkovej zložitosti veci ústavný súd konštatuje, že predmet napadnutého konania nemožno hodnotiť ako právne zložitý, keďže spory o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam predstavujú štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Na strane druhej vzhľadom na obsah predloženého súdneho spisu a z neho vyplývajúci skutkový stav je možné konštatovať, že napadnuté konanie sa vyznačuje skutkovou zložitost'ou spočívajúcou v skutočnosti, že na strane oboch sporových strán vystupuje vysoký počet subjektov (pôvodne 77 žalobcov a 443 žalovaných), čo nepochybne prispelo k celkovej dĺžke napadnutého konania. Na druhej strane skutočnosť, že by vec bola skutkovo alebo právne zložitá, netvrdil vo vyjadrení ani okresný súd. Zároveň ústavný súd konštatuje, že ani prípadná právna a skutková zložitost' tejto veci nemôže vo vzťahu k sťažovateľom žiadnym spôsobom ospravedlniť doterajšiu dĺžku rozhodovania okresného súdu v tejto veci, ktorá nie je doteraz právoplatne skončená.

21. Ústavný súd už niekoľkokrát judikoval, že ani právne či skutkovo náročný prípad nesmie trvať v právnom štáte neprimerane dlhú dobu. Časový horizont toho, kedy sa účastníkovi konania poskytne konečné rozhodnutie vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou miery celkovej spravodlivosti podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Čím je tento časový horizont dlhší, tým viac sa rozostrejú kontúry spravodlivosti v očiach dotknutých účastníkov konania, ako aj vo všeobecnom vnímaní verejnosti. Neprimeraná dĺžka konania sa potom priamo odráža v dôvere občana v štát, v jeho inštitúcie a v právo, čo je základnou podmienkou na fungovanie legitímneho demokratického a právneho štátu (m. m. I. ÚS 688/2014, I. ÚS 512/2020, I. ÚS 153/2021).

22. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priesťahom. Ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu či súčinnosť zo strany sťažovateľov v napadnutom konaní okresného súdu.

23. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu v bode 1 uvedených práv sťažovateľov, bol postup okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu v bode 1 uvedených práv, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek tomu, že plynulému postupu okresného súdu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04).

24. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že napadnuté konanie okresného súdu nie je právoplatne skončené ani po viac ako 13 rokoch od jeho začatia. Súdne konanie, ktoré trvá tak dlho ako v tomto prípade, možno už len na základe dĺžky jeho trvania považovať za nezlučiteľné s imperatívom

ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Okresnému súdu síce nie je možné vytknúť absolútnu nečinnosť, pretože z obsahu súdneho spisu vyplývajú početné procesné rozhodnutia, ktorými reagoval na časté zmeny subjektov na oboch stranách sporu vyvolané v dôsledku úmrtí jednotlivých účastníkov konania a tiež aj späťvzatím žaloby zo strany žalobcov. Ústavný súd nespochybňuje dôležitosť riešenia procesných otázok, od ktorých rozhodnutia záleží ďalší procesný postup všeobecného súdu. Z ústavnoprávneho hľadiska však nie je akceptovateľné, aby sa doterajšia činnosť okresného súdu obmedzila len na rozhodovanie o procesných otázkach, ktoré bezprostredne nevedie k vydaniu meritórneho rozhodnutia. Ako už sťažovatelia uviedli, naposledy uznesením z 21. februára 2022 okresný súd rozhodol o odmietnutí žaloby sťažovateľov, proti ktorému boli podané odvolania z dôvodu jeho vecnej nesprávnosti (bližšie k tomu bod 14).

25. Počas skoro 11 rokov od začiatku namietaného konania nebolo uskutočnené žiadne pojednávanie, čo vyvoláva významnú otázku o efektívite činnosti okresného súdu. Prvé pojednávanie nariadené na 28. február 2020 sa z dôvodu úmrtia na strane žalobcov a žalovaných neuskutočnilo a ďalší termín pojednávania bol opakovane odročovaný. Dosiaľ jediné pojednávanie sa uskutočnilo až 29. júna 2021, pričom ďalší termín pojednávania bol opäť odročený na neurčito.

26. Ústavný súd poukazuje aj na nesústredenú činnosť okresného súdu, ktorú potvrdzujú aj opakované zrušenia jeho rozhodnutí krajským súdom, a to konkrétne (i) uznesením č. k. 4 Co 263/2009-404 zo 14. decembra 2009 bola vrátená vec (odvolanie proti uzneseniu, ktorým okresný súd vydal predbežné opatrenie, pozn.) okresnému súdu ako predčasne predložená. Okresnému súdu trvalo viac ako 5 rokov, kým opätovne predložil podané odvolanie na rozhodnutie krajskému súdu, ktorý uznesením č. k. 3 Co 449/2015-886 z 23. septembra 2015 napadnuté uznesenie okresného súdu v časti zmenil (výrokom I návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietol a výrokom II napadnuté uznesenie okresného súdu proti žalobcom a niektorým žalovaným zrušil a konanie o vydanie predbežného opatrenia proti označeným žalovaným zastavil), (ii) uznesením č. k. 1 Co 866/2014-850 z 18. novembra 2014 krajský súd zrušil pre nepreskúmateľnosť uznesenie okresného súdu, ktorým pripustil, aby z konania vystúpili žalovaní v 1 až 434 rade a na ich miesto vstúpil Urbariát obce ██████, pozemkové spoločenstvo ██████, a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, (iii) uznesením č. k. 9 Co 250/2016-968 z 29. júla 2016 krajský súd rozhodol tak, že výrokom I zrušil uznesenie okresného súdu v časti týkajúcej sa dvoch žalobcov, proti ktorým okresný súd zastavil napadnuté konanie napriek tomu, že títo žiadnym svojím úkonom podanú žalobu nevzali späť, a výrokom II odmietol odvolanie jedného zo žalovaných.

27. V tejto súvislosti ústavný súd odkazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priesťahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna a nesústredená činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010).

28. K argumentácii okresného súdu v súvislosti s nekonaním pojednávania kvôli existencii objektívnej skutočnosti (pandémia ochorenia COVID-19) dáva ústavný súd do pozornosti,

že, samozrejme, prihliada na túto objektívnu skutočnosť a rovnako tak vníma aj prijaté opatrenia vrátane zákona č. 62/2020 Z. z. a vyhlášky č. 24/2021 Z. z., ako aj celkovú spoločenskú situáciu v tomto období, ktoré mali nepochybne vplyv aj na priebeh napadnutého konania a pre okresný súd znamenali vytvorenie objektívnej prekážky, aby v tejto veci mohol vykonať pojednávanie a vo veci meritórne rozhodnúť. Avšak v okolnostiach danej veci musí ústavný súd zdôrazniť, že okresný súd do uvedenia týchto opatrení do praxe (týkali sa určených období v roku 2020 a v roku 2021) mal takmer jedenásť rokov (od mája 2009) na to, aby vykonal pojednávania a rozhodol vo veci samej. Ústavný súd zároveň dopĺňa, že iba pojednávanie nariadené na 11. marec 2021 bolo zrušené z dôvodu protipandemických opatrení. Z tohto dôvodu je potrebné danú argumentáciu okresného súdu odmietnuť ako neopodstatnenú.

29. Okresný súd teda v tejto veci nezvolil procesný postup v napadnutom konaní smerujúci k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia nachádzajú. Je zjavné, že len rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na verejnosť.

30. Na základe už uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

31. Ústavný súd neprikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, pretože táto povinnosť už bola uložená okresnému súdu v náleze ústavného súdu č. k. I. ÚS 109/2021-23 z 19. mája 2021. Daný príkaz ústavného súdu konať bez zbytočných priet'ahov naďalej trvá, keďže napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania tohto senátu ústavného súdu právoplatne skončené (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

32. Každý zo sťažovateľov žiadal priznať finančné zadosťučinenie v sume 12 000 eur, keďže v napadnutom konaní ide o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam (zásah do majetkových práv sťažovateľov). Okrem pretrvávajúcej právnej neistoty sťažovatelia pociťujú nespravodlivosť a frustráciu, pričom postupom okresného súdu, ktorý ich vec riadne neprejednal a nerozhodol, sa oslabuje viera sťažovateľov v spravodlivé súdne rozhodnutie. Po celú dobu trvania napadnutého konania žalovaní užívajú pozemky, ktoré sú predmetom sporu, a pravidelne z nich získavajú nemalý majetkový prospech. Sťažovatelia dodali, že *«nečinnosťou okresného súdu ako priamej príčiny ich pretrvávajúcej právnej neistoty pociťujú ujmu hlavne v nemožnosti „znovunadobudnutia“ vlastníckeho práva, ale v nemalej miere túto ujmu vnímajú aj v kontexte ekonomickom, keďže nemožnosť užívania nehnuteľností predstavuje každoročne značnú finančnú stratu pre každého zo sťažovateľov (a naopak majetkový prospech pre žalovaných).»*.

33. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie

porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

34. Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení jeho výšky ústavný súd musí zohľadniť konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä dĺžku napadnutého konania, povahu a rozsah práv sťažovateľov, ktoré boli porušené, predmet konania a jeho význam pre sťažovateľov.

35. Ústavný súd preto dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučineniam každému zo sťažovateľov v sume 3 000 eur podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde v spojení s § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku tohto nálezu). Ústavný súd zároveň nevyhovел časti ústavnej sťažnosti, v ktorej každý zo sťažovateľov žiadal priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

36. Pri výpočte trov právneho konania ústavný súd vychádzal z ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

37. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2021 zodpovedá sume 181,17 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2020, ktorá bola vo výške 1 087 eur). Sadzba za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý priznaný úkon právnej služby vykonaný v roku 2021 je v sume 10,87 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Keďže právny zástupca zastupuje v tejto veci 5 sťažovateľov, ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania postupoval aj podľa § 13 ods. 2 vyhlášky. Tarifná odmena za spoločný úkon právnej služby vykonaný v roku 2021 preto predstavuje sumu 452,95 eur (181,17 eur/2×5).

38. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia pred ústavným súdom v celkovej sume 1 113,17 eur vrátane dane z pridanej hodnoty [ďalej len „DPH“ (ústavný súd považuje za preukázané, že právny zástupca sťažovateľov je platcom DPH)], a to za 2 úkony právnej pomoci vykonané v roku 2021, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientami [§ 13a ods. 1 písm. a) vyhlášky] a písomné podanie ústavnej sťažnosti [§ 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky], dvakrát paušálnu náhradu hotových výdavkov v roku 2021. Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

39. Ústavný súd nepriznal právnemu zástupcovi sťažovateľov osemkrát režijný paušál (bod 4 výroku tohto nálezu), pretože každý priznaný úkon právnej služby ústavný súd považuje za jeden spoločný úkon, za ktorý má právny zástupca nárok na iba jeden režijný paušál.

40. Ústavný súd tiež nepriznal sťažovateľom odmenu a režijný paušál za repliku k vyjadreniu okresného súdu k ústavnej sťažnosti (bod 4 výroku tohto nálezu), keďže jej obsahom bolo opakovanie niektorých skutočností uvedených v ústavnej sťažnosti. Podľa názoru ústavného súdu

zároveň skutočnosti týkajúce sa najmä procesného postupu okresného súdu sťažovatelia mali už namietat' v samotnej ústavnej sťažnosti (samozrejme, okrem skutočnosti uvedenej v bode 14, ktorá nastala po podaní ústavnej sťažnosti). Právny zástupca sťažovateľov reagoval aj na vyjadrenie okresného súdu, ale bez uvedenia nových skutočností, ktoré by mali vplyv na rozhodnutie ústavného súdu vo veci samej.

41. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. mája 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu